9. ULUSLARARASI GÖBEKLİTEPE BİLİMSEL ÇALIŞMALAR KONGRESİ

15-16 EYLÜL 2024 / ŞANLIURFA

KONGRE KİTABI

EDİTÖRLER:
Dr. Deepamol THOMAS
Dr. Hamdi DAĞISTANLI

İKSAD Publishing House

INDEX

CONGRES ID		II-VII
PROGRAM		VIII-XX
GALLERY		XXI-XXVI
ACADEMIC INCENTIVE		XXVII
NOTIFICATIONS		XXVIII

CONGRESS ID

CONGRESS TITLE

9. INTERNATIONAL GÖBEKLİTEPE SCIENTIFIC RESEARCH AND INNOVATION CONGRESS

DATE AND PLACE

15-16 SEMPTEMBER 2024, ŞANLIURFA ONLINE PRESENTATIONS

ORGANIZATION

ISARC INTERNATIONAL SCIENCE AND ART RESEARCH CENTER

GENERAL COORDINATOR

Uzm. Yasemin AĞAOĞLU

EDITOR

Assist.Prof.Dr. Deepamol THOMAS
Dr.Hamdi DAĞISTANLI

ORGANIZING COMMITTEE

Prof. Dr. Cenk YAVUZ
Prof. Dr. Mahire HÜSEYNOVA
Prof. Dr. İbrahim BAYRAMOV
Doç. Dr. Abdulkerim DİLER
Doç. Dr. Ahmet AKKÖSE
Doç. Dr. Elif Feyza TOPDAŞ
Doç.Dr. Gönül HASANOVA
Doç. Dr. Gönül SAMEDOVA
Doç. Dr. Malik YILMAZ
Doç. Dr. Neslihan ŞAHİN
Doç. Dr. Nursen IŞIK
Doç. Dr. Özlem ÜLGER DANACI
Doç. Dr. Sahure YARİŞ
Doç. Dr. Sancar BULUT
Doç. Dr.Tamer TURGUT
Doç. Dr. Volkan ŞENAY
Doç. Dr. Zamıg TEHMEZOV
Dr. Aykan ÇOŞKUN
Dr. Burcu AYDEMİR ŞENAY
Dr. Elvan CAFEROV
Dr. Nazlı KARAMAN
Dr. Nevim TÜZÜN

ISBN: ‘978-625-367-847-0’

SCIENCE AND ADVISORY COMMITTEE

Prof. Dr. Ahmet Niyazi ÖZKER
Bandırma Onyedi Eylül University

Prof. Dr. Ali AKİL
Saiyed Parul University

Prof. Dr. Anwar Ali Shah G. SYED
University Of Sindh Jamshoro

Prof .Dr. Aparna SRIVASTA
Noida International University

Prof. Dr. Aylin YALÇIN SARIBEY
Üsküdar University

Prof. Dr. Cengiz SARIKÜRKCÜ
Afyonkarahisar University

Prof. Dr. Cenk YAVUZ
Sakarya Üniversitesi

Prof. Dr. Faiz Muhammad SHAİKH
Sindh Agriculture University Tando Jam

Prof. Dr. Gülçin YAHYA KAÇAR
Ankara Hacı Bayram Veli University

Prof. Dr. Haluk ÖZPARLAK
Selcuk University

Prof. Dr. Hasan Hüseyin DOĞAN
Selcuk University

Prof. Dr. Hazim Abd Mohammed ALJEWAREE
Alkıtab University

Prof. Dr. Hülya ÇİÇEK
Gaziantep University

Prof. Dr. Ivan PAVLOVİC
Scientific Institute of Veterinary Medicine of Serbia

Prof. Dr. İbrahim BAYRAMOV
Azerbaycan Devlet Pedagoji Üniversitesi

Prof. Dr. Jaın SADHNA
Unıversıty Of Delhı

Prof. Dr. Manole COJOCARU
Titu Maiorescu University

Prof. Dr. Mehmet Fırat BARAN
Siirt University

Prof. Dr. Morakeng Edward
Kenneth LEBAKA
University Of Zululand

Prof. Dr. Mukadder MOLLAOĞLU
Cumhuriyet University

Prof. Dr. Mustafa Fedai ÇAVUŞ
Osmaniye Korkut Ata University

Prof. Dr. Mustafa Onur ALADAĞ
Selçuk University

Prof. Dr. Nurdan KALAYCI
Gazi University

Prof. Dr. Mustafa METE
Gaziantep University

Prof. Dr. Orhan ZEYBEK
Balıkesir University

Prof. Dr. Selahattin YAVUZ
Erzincan Binali Yıldırım University

Prof. Dr. Sevi ÖZ
Ankara Hacı Bayram
Veli University

Prof. Dr. Songül ÇAKMAKÇI
Atatürk University

Prof. Dr. Zharkynbıke SULEIMENOVA
Kazakh Natıonal Women's Pedagogıcal Unıversıty

Doç. Dr. Betül GÜZELDİR
Atatürk Üniversitesi

Doç.Dr. Elif Feyza TOPDAŞ
Atatürk Üniversitesi

Doç. Dr. Fariz AHMADOV
Azerbaycan Devlet İktisat Üniversitesi

Assoc. Prof. Dr. Abdulkerim DİLER
Atatürk University

Assoc. Prof. Dr. Adil AKINCI
Bilecik Şeyh Edebali University

Assoc. Prof. Dr. Ahmet AKKÖSE
Atatürk University

Assoc. Prof. Dr. Armel MBON
Marien Ngouabi University

Assoc. Prof. Dr. Azimbaeva GULBAYRA
Kazakh National Women's Pedagogical University

Assoc. Prof. Dr. Elif Feyza TOPDAŞ
Atatürk University

Assoc. Prof. Dr. Fariz AHMADOV
Azerbaycan Devlet İktisat University

Assoc. Prof. Dr. Faruk KALAY
Yüzüncü Yıl University

Doç. Dr. Gönül SAMEDOVA
Azerbaycan Devlet Pedagoji Üniversitesi

Doç. Dr. Hasan TELLİ
Mersin University

Assoc. Prof. Dr. İsa YILDIRIM
Atatürk University

Assoc. Prof. Dr. İkramettin DAŞDEMİR
Atatürk University

Assoc. Prof. Dr. Kalsoom TARIQ
Khyber Girls Medical Collage

Assoc. Prof. Dr. Naseem AKHTER
Shaheed Benazir Bhutto Women University

Assoc. Prof. Dr. Neslihan ŞAHİN
Sivas Cumhuriyet University

Assoc. Prof. Dr. Nursen IŞIK
Dicle University

Assoc. Prof. Dr. Oqtay QULİYEV
Azerbaycan Devlet İktisat University

Assoc. Prof. Dr. Ömer Faruk RENÇBER
Gaziantep University

Assoc. Prof. Dr. Özlem KAYA
Uşak University

Assoc. Prof. Dr. Reyhan DADAŞOVA
Azerbaycan Devlet Pedagoji University

Assoc. Prof. Dr. Rozina KHATTAK

Shaheed Benazir Bhutto Women University

Assoc. Prof. Dr. Sahure YARİŞ
Dicle University

Assoc. Prof. Dr. Salman Bashir MEMON
Shah Abdul Latif University

Assoc. Prof. Dr. Sancar BULUT
Kayseri University

Assoc. Prof. Dr. Sevcan YILDIZ
Akdeniz University

Assoc. Prof. Dr. Syed Ali
Raza NAQVI
Government College University Faisalabad

Assoc. Prof. Dr. Tamer TURGUT
Atatürk University

Assoc. Prof. Dr. Victoria POSTOLACHE
Alecu Russo Balti State University

Assoc. Prof. Dr. Volkan ŞENAY
Bayburt University

Doç. Dr. Zamıg TEHMEZOV
Azerbaycan Devlet Pedagoji Üniversitesi

Dr. Aygün MEHERREMOVA
Bakü Devlet University

Dr. Ali ARSHAD
University Utara

Dr. Ajay B. GADİCHA
Sant Gadge Baba Amravati University

Dr. Amira TANDİROVİC GURSEL
Adana Alparslan Türkeş University of Science and Technology

Dr. Aqil MEMMEDOV
Azerbaycan Devlet
İktisat University

Dr. Babak SAFAEI
Tsinghua University

Dr. Bhavtosh AWASTHİ
Jecrc University India

Dr. Chems Eddine BOUKHEDIMI
University of Tizi Ouzou

Dr. Elşen MEMMEDLİ
Azerbaycan Devlet
İktisat University

Dr. Faisal SULTAN
Hazara University

Dr. Ghanshyam BARMAN
Uka Tarsadia University

Dr. Gülnar MİRZEYEVA
Azerbaycan Devlet
İktisat University

Dr. Gülşen MEHERREMOVA
Azerbaycan Diller University

Dr. Hassan ZARIOUH
Mohammed First University

Dr. Iram Liaqat AWAN
Government College University

Dr. Irina-Ana DROBOT
Technical University of Civil Engineering Bucharest,
Romania

Dr. Joanna HERNİK
West Pomeranian
University of Technology

Dr. Moses Adeolu AGOI
Lagos State
University of Education

Dr. Muhammad IMRAN
Government College University Faisalabad

Dr. Nurhoca AKBULAYEV
Azerbaycan Devlet
İktisat University

Dr. Rida ZULFİQAR
University of Szeged

Dr. Taha Yasin ÖLMEZTOPRAK
Adıyaman University

Dr. Tatia DOLİDZE
European University

Dr. Yaşar SUBAŞI
Van Yüzüncü Yıl University

ISARC

9. INTERNATIONAL GÖBEKLİTEPE SCIENTIFIC STUDIES CONGRESS

15-16 SEPTEMBER 2024

ŞANLIURFA

CONGRESS PROGRAM

Join Zoom Meeting:

Meeting ID: 871 8407 1236

Passcode: 3CBb4d

Join Zoom Meeting

https://us02web.zoom.us/j/87184071236?pwd=OqbbDG4gOXQQrOZanGywGXlzxAacHs.1

PARTICIPATING COUNTRIES

Albania/Algeria/Azerbaijan /Bulgaria/Fas/ Georgia/India/Indonesia/Malaysia/Nigeria/Pakistan/Serbia/West Africa

TOTAL NUMBER OF INTERNATIONAL PAPER: 44
PAPER FROM TURKEY: 31

Önemli, Dikkatle Okuyunu Lütfen

- Kongremizde Yazım Kurallarına uygun gönderilmiş ve bilim kurulundan geçen bildiriler için online (video konferans sistemi üzerinden) sunum imkanı sağlanmıştır.
- Online sunum yapabilmek için **https://zoom.us/join**sitesi üzerinden giriş yaparak "Meeting ID orPersonal Link Name" yerine ID numarasını girerek oturuma katılabilirsiniz.
- Zoom uygulaması ücretsizdir ve hesap oluşturmaya gerek yoktur.
- Zoom uygulaması kaydolmadan kullanılabilir.
- Uygulama tablet, telefon ve PC'lerde çalışıyor.
- Her oturumdaki sunucular, sunum saatinden 5 dk öncesinde oturuma bağlanmış olmaları gerekmektedir.
- Tüm kongre katılımcıları canlı bağlanarak tüm oturumları dinleyebilir.
- Moderatör – oturumdaki sunum ve bilimsel tartışma (soru-cevap) kısmından sorumludur.

DikkatEdilmesiGerekenler- TEKNİK BİLGİLER

- Bilgisayarınızda mikrofon olduğuna ve çalıştığına emin olun.
- Zoom'da ekran paylaşma özelliğine kullanabilmelisiniz.
- Katılım belgeleri kongre sonunda tarafınıza pdf olarak gönderilecektir Kongre programında yer ve saat değişikliği gibi talepler dikkate alınmayacaktır

IMPORTANT, PLEASE READ CAREFULLY

- To be able to attend a meeting online, login via **https://zoom.us/join**site, enter ID "Meeting ID or Personal Link Name" and solidify the session.
- The Zoom application is free and no need to create an account.
- The Zoom application can be used without registration.
- The application works on tablets, phones and PCs.
- The participant must be connected to the session 5 minutes before the presentation time.
- All congress participants can connect live and listen to all sessions.
- Moderator is responsible for the presentation and scientific discussion (question-answer) section of the session.

Points to Take into Consideration - TECHNICAL INFORMATION

Make sure your computer has a microphone and is working.

- You should be able to use screen sharing feature in Zoom.
- Attendance certificates will be sent to you as pdf at the end of the congress.
- Requests such as change of place and time will not be taken into consideration in the congress program.

ÖNEMLİ NOT: SUNUMLARINIZI HEM TÜRKÇE HEM İNGİLİZCE HAZIRLAMANIZI RİCA EDERİZ

DENİZCİLİKTE PSİKOSOSYAL RİSKLER VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Ozan Hikmet ARICAN
Kocaeli Üniversitesi, Denizcilik Fakültesi, Denizcilik İşletmeleri Yönetimi, Kocaeli
ORCID ID: 0000-0003-2061-6112
Ali Umut ÜNAL
Kocaeli Üniversitesi, Denizcilik Meslek Yüksek Okulu, Deniz Ulaştırma ve İşletmeciliği, Kocaeli
ORCID ID: 0000-0002-2575-6379
Gönül KAYA ÖZBAĞ
Kocaeli Üniversitesi, Denizcilik Fakültesi, Denizcilik İşletmeleri Yönetimi, Kocaeli
ORCID ID: 0000-0002-4205-6171

ÖZET

Denizcilik sektörü, zorlu çalışma koşulları, uzun süreli izolasyon ve belirsizliklerle dolu bir meslek dalıdır. Bu durum, gemi personelinin maruz kaldığı psikososyal riskleri artırmakta ve bu riskler, iş kazaları, verimlilik kayıpları ve personel sağlığı üzerinde olumsuz etkiler yaratmaktadır. Bu çalışmada, denizcilikte karşılaşılan başlıca psikososyal risk faktörleri belirlenmiş ve bu risklere yönelik çözüm önerileri sunulmuştur. Bu çalışmanın amacı, denizcilik sektöründe çalışan gemi personelinin maruz kaldığı psikososyal riskleri belirlemek ve bu risklere yönelik çözüm önerileri sunmaktır. Araştırma, gemi personeli ile yapılan anketler ve görüşmelerden elde edilen veriler ışığında gerçekleştirilmiştir. Araştırma kapsamında, farklı türde ve tonajlardaki gemilerde görev yapan 200 gemi personeline anket uygulanmış ve derinlemesine görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Bulgular, gemi personelinin %25'inin yüksek düzeyde stres yaşadığını, %18'sinin iş yükünden kaynaklanan sorunlar yaşadığını ve %20'ının izolasyon nedeniyle depresyon belirtileri gösterdiğini ortaya koymuştur. Çalışmada ortaya çıkan uzun çalışma saatleri, belirsiz görev tanımları, sürekli değişen deniz koşulları ve operasyonel zorluklar, personelin stres seviyelerini artırdığı tespit edilmiştir. Bu çalışma, iş yükünün düzenlenmesi, sosyal destek mekanizmalarının güçlendirilmesi ve proaktif sağlık önlemlerinin alınması gibi çözüm önerilerini vurgulamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Gemi adamı, psikososyal riskler, denizcilik işletmeleri, deniz ulaşımı

PSYCHOSOCIAL RISKS AND SOLUTION SUGGESTIONS IN MARITIME

ABSTRACT

The maritime sector is a profession full of challenging working conditions, long-term isolation and uncertainties. This situation increases the psychosocial risks that ship personnel are exposed to and these risks create negative effects on occupational accidents, productivity losses and personnel health. In this study, the main psychosocial risk factors encountered in the maritime sector are identified and solutions for these risks are presented. The aim of this study is to determine the psychosocial risks to which ship personnel working in the maritime sector are exposed and to offer solutions to these risks. The research was carried out in the light of the data obtained from questionnaires and interviews with ship personnel. Within the scope of the research, a questionnaire was applied to 200 ship personnel working on ships of different tonnages and different ship types and in-depth interviews were conducted. The findings revealed that 25 per cent of the ship personnel experienced high levels of stress, 18 per cent experienced problems due to workload and 20 per cent showed symptoms of depression due to isolation. The study revealed that long working hours, unclear job descriptions, constantly changing sea conditions and operational difficulties increase the stress levels of the personnel. This study highlights solutions such as regulating workload, strengthening social support mechanisms and taking proactive health measures.

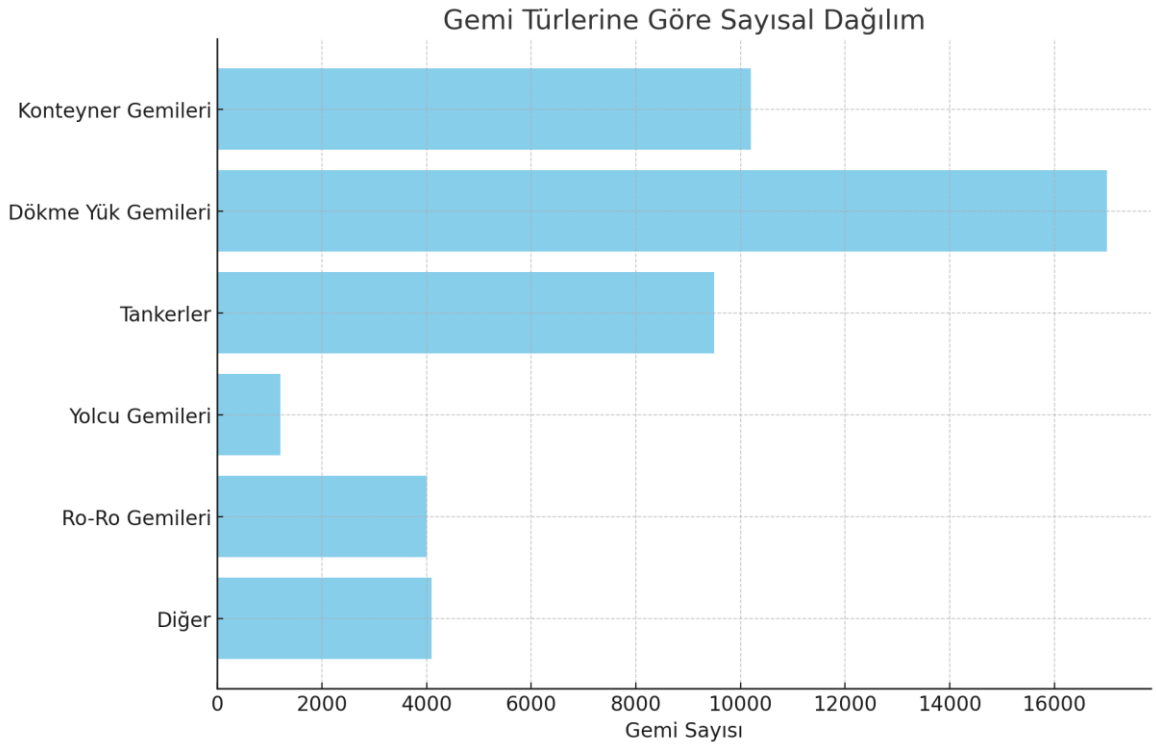
Keywords: Seafarer, psychosocial risks, maritime management, maritime transport

GİRİŞ

Denizcilik sektörü, global ticaretin omurgasını oluşturan, ancak zorlu ve stresli çalışma koşullarıyla bilinen bir alandır. Denizcilik sektörü, dünya ticaretinin büyük bir kısmını taşıyan ve gemi personelinin zorlu koşullar altında çalıştığı bir sektördür. Gemi çalışanları, gemi mürettebatı (denizciler, mühendisler, kaptanlar) ve gemi işletmecileri gibi çeşitli rollerde yer alır (Brooks ve Greenberg, 2022). Denizcilik sektörü tarihsel olarak erkek egemen bir sektör olmuştur. Uluslararası Denizcilik Örgütü (IMO) ve diğer denizcilik kuruluşlarının verilerine göre, dünya genelinde gemi personelinin %98'ini erkekler oluşturmaktadır. Kadınlar ise yalnızca %2 gibi düşük bir oranla temsil edilmektedir. Bu kadın çalışanların büyük bir kısmı ise yolcu gemileri ve feribotlar gibi belirli gemi türlerinde çalışmaktadır (Brooks ve Greenberg, 2022). 2023 itibarıyla, dünya çapında yaklaşık 55,000 ticari gemi bulunmaktadır. Bu gemiler, konteyner gemileri, dökme yük gemileri, tankerler, yolcu gemileri ve diğer çeşitli gemi türlerini kapsamaktadır. Gemilerin çoğunluğu Asya, özellikle Çin, Japonya ve Güney

Kore gibi ülkelerde inşa edilmektedir. Dünya deniz ticaret filosunun büyük kısmı Panama, Marshall Adaları ve Liberya gibi denizcilik ülkelerinde kayıtlıdır (bayrak devleti). Bu ülkeler, "açık deniz" gemi sicilini teşvik eden düşük vergiler ve esnek yasal düzenlemeler nedeniyle popülerdir (Jonglertmontree vd., 2022). 2023 yılı verilerine göre gemi türlerinin dağılımı Şekil 1'de gösterilmiştir.

Denizcilikte Psikososyal risk, çalışanların iş yerinde karşılaştığı ve ruh sağlığını olumsuz etkileyebilecek faktörleri ifade eder. Bu riskler, işin doğası, çalışma ortamı, iş ilişkileri ve iş yükü gibi faktörlerden kaynaklanabilir. Psikososyal riskler, stres, tükenmişlik, anksiyete, depresyon gibi mental sağlık sorunlarına yol açabilir ve çalışanların genel refahını olumsuz etkileyebilir. Psikososyal riskler, çalışanların ruh sağlığı üzerinde olumsuz etkiler yaratabilir. Bu riskler, artan stres, motivasyon kaybı, iş tatminsizliği, verimlilikte düşüş, tükenmişlik sendromu, depresyon ve anksiyete gibi durumlara neden olabilir. Ayrıca, bu tür riskler uzun vadede fiziksel sağlık sorunlarına da yol açabilir (Iavicoli ve Tecco, 2020).

Şekil 1. 2023 Ticari gemilerin türlerine göre sayısal dağılım (DTO, 2024).

Dünya genelinde yaklaşık 1.7 milyon denizci aktif olarak çalışmaktadır. Bu denizciler, farklı görevler ve pozisyonlar üstlenir; örneğin, gemi kaptanları, mühendisler, güverte zabitleri, aşçılar ve gemi işçileri. Filipinler, Rusya, Hindistan, Çin ve Ukrayna, dünya çapında en fazla

denizci sağlayan ülkeler arasında yer almaktadır (Iversen, 2012). Özellikle Filipinler, dünya denizcilik işgücünün önemli bir kısmını oluşturmaktadır (Abila ve Aceio, 2021).

Gemi personeli, uzun süreli seyirler, kötü hava koşulları, iş yükü, izolasyon ve ailelerinden uzak kalma gibi birçok zorlukla başa çıkmak zorundadır (Nittari vd., 2024). Bu faktörler, personelin psikososyal sağlığı üzerinde ciddi etkiler yaratabilir. Psikososyal riskler, genellikle iş ortamında ortaya çıkan, çalışanların ruh sağlığını etkileyen stres, kaygı, depresyon gibi sorunları kapsamaktadır (Sampson ve Ellis, 2019). Bu çalışmanın amacı, denizcilik sektöründe çalışan gemi personelinin maruz kaldığı psikososyal riskleri belirlemek ve bu riskleri minimize etmeye yönelik çözüm önerileri sunmaktır.

1.LİTERATÜR

Denizcilikte Psikososyal Riskler sorunu üzerine literatür taraması yapılmış, ulusal ve uluslararası alanda farklı tipte çalışmalara ulaşılmıştır. Bunlardan bazıları Tablo 1'de özetlenmiştir.

Tablo 1. Benzer çalışmalar.

Çalışmayı yapan	Çalışmanın adı	Çalışmanın özeti
Lucas, D., Jego, C., Jensen, O. C., Loddé, B., Pougnet, R., Dewitte, J. D., ... & Jegaden, D. (2021).	Seafarers' mental health in the COVID-19 era: lost at sea?.	Denizciler travma sonrası stres bozukluğuna (korsanlık, kazalar, tehditler) da sıklıkla maruz kaldığından bahsedilmektedir. Çalışmada COVID-19 krizinin süresinin artmasıyla birlikte denizciler için psikolojik sağlık bakımı, geri dönüşler ve mali çözümlere ihtiyaç duyulduğu ifade edilmektedir.
Ajayi, F. A., & Udeh, C. A. (2024).	Review of crew resilience and mental health practices in the marine industry: Pathways to improvement.	Çalışmada denizciler arasında ruh sağlığı sorunları konusunda artan bir farkındalığın olduğunu ve telepsikoloji ve dijital müdahalelerdeki ilerlemelerin önemli ilerlemeler kaydettiğini ortaya koymaktadır.
Lefkowitz, R. Y., & Slade, M. D. (2019).	Seafarer mental health study	1572 gemi adamına yapılan testler sonucunda akıl sağlığı ve stres bozukluğu hakkında detaylı bilgilendirme yapılmıştır.
Abila, S. S., & Acejo, I. L. (2021).	Mental health of Filipino seafarers and its implications for seafarers' education	Çalışmalarında üç temel alan çıkmıştır, bunlar denizcilerin tıbbi olarak geri gönderilmesi, kullanılan teşhis standartları da dahil olmak üzere denizcilerin ruh sağlığı için bakım sistemi ve denizcilerin COVID-19'un ruh sağlığı etkileri de dahil olmak üzere ruh sağlığı deneyimleri ve anlayışlarıdır.
Nittari, G., Gibelli, F., Bailo, P., Sirignano, A., & Ricci, G. (2024).	Factors affecting mental health of seafarers on board merchant ships: a systematic review.	Çalışmada sosyal izolasyon, ailelerden uzak kalma, yorgunluk, stres ve uzun çalışma saatleri denizcilerde görülen ruh hali bozukluklarının başlıca nedenler olarak çıkmıştır.

Lucas et al. (2021) "Seafarers' mental health in the COVID-19 era: lost at sea?": Bu çalışma, denizcilerin mesleki riskler nedeniyle sıkça travma sonrası stres bozukluğu yaşadığını belirtiyor. Özellikle korsanlık, kazalar ve diğer tehditler gibi travmatik olayların denizciler üzerinde ciddi psikolojik etkileri olduğu vurgulanmaktadır. COVID-19 pandemisinin süresinin uzaması, bu stres faktörlerini daha da artırmıştır. Çalışma, denizcilerin ruh sağlığını korumak için psikolojik destek hizmetlerinin, güvenli geri dönüşlerin ve finansal çözümlerin önemini ortaya koymaktadır. Bu, kriz zamanlarında denizcilerin karşı karşıya kaldığı belirsizlik ve kaygıları azaltmak için atılması gereken adımları işaret ediyor. Ajayi & Udeh (2024) - "Review of crew resilience and mental health practices in the marine industry: Pathways to improvement": Bu araştırma, denizcilik sektöründe ruh sağlığı konusundaki farkındalığın arttığını ve bu farkındalığın, ruh sağlığı desteğine yönelik uygulamalarda ilerlemeler sağladığını göstermektedir. Özellikle telepsikoloji ve dijital müdahaleler, denizciler için yeni destek yolları açmıştır. Bu teknolojik ilerlemeler, denizcilerin psikolojik destek hizmetlerine erişimini kolaylaştırmış ve esnekliğini artırmıştır. Çalışma, denizcilik endüstrisinin bu yenilikleri benimsemesi gerektiğini ve ruh sağlığı hizmetlerinin geliştirilmesinin önemini vurgulamaktadır.

Lefkowitz & Slade (2019), "Seafarer mental health study": Bu çalışmada, 1572 denizci üzerinde yapılan testler, denizcilerde yaygın olarak görülen akıl sağlığı sorunları ve stres bozukluklarını detaylı bir şekilde incelemektedir. Çalışma, denizcilerin maruz kaldığı uzun süreli izolasyon, monotonluk ve iş yükü gibi faktörlerin ruh sağlığı üzerindeki olumsuz etkilerini ortaya koymaktadır. Bulgular, denizcilerin ruh sağlığını iyileştirmek için iş yükü yönetimi, sosyal destek ve erişilebilir ruh sağlığı hizmetlerinin önemini göstermektedir. Abila & Acejo (2021), "Mental health of Filipino seafarers and its implications for seafarers' education": Bu çalışma, Filipinli denizcilerin ruh sağlığına odaklanmakta ve üç temel alan belirlemektedir: (1) denizcilerin tıbbi olarak geri gönderilmesi; (2) kullanılan teşhis standartları ve ruh sağlığı için oluşturulan bakım sistemi ve (3) COVID-19'un ruh sağlığı üzerindeki etkileri dahil, denizcilerin ruh sağlığı deneyimleri. Bu çalışma, denizcilerin eğitimine yönelik ruh sağlığı konularının dahil edilmesi gerektiğini, böylece denizcilerin ruh sağlığı sorunlarıyla başa çıkabilmeleri için gerekli bilgi ve araçlara sahip olmalarının sağlanabileceğini öne sürmektedir. Nittari et al. (2024), "Factors affecting mental health of seafarers on board merchant ships: a systematic review": Bu sistematik derleme, denizcilerde ruh sağlığı sorunlarına yol açan başlıca faktörleri incelemektedir. Sosyal izolasyon, aileden uzak kalma, yorgunluk, stres ve uzun çalışma saatleri, denizcilerin ruh hali bozukluklarına

neden olan temel unsurlar olarak belirlenmiştir. Bu çalışma, denizcilik sektöründe ruh sağlığını korumak için sosyal destek sistemlerinin güçlendirilmesi, çalışma koşullarının iyileştirilmesi ve denizcilerin aileleriyle daha sık ve kaliteli iletişim kurmalarının sağlanması gerektiğini önermektedir.

Bu çalışmaların genel olarak gösterdiği üzere, denizcilerin ruh sağlığına yönelik müdahaleler hem bireysel hem de kurumsal düzeyde önem taşımaktadır.

2.ARAŞTIRMA VE BULGULAR

1.1. Araştırma Yöntemi

Araştırma kapsamında, farklı tonajlardaki gemilerde çalışan 200 gemi personeli ile anket çalışması yapılmıştır. Anket, iş yükü, sosyal destek, izolasyon, iş tatmini ve ruh sağlığına dair soruları içermektedir. Ayrıca, personel ile derinlemesine görüşmeler yapılarak, anket sonuçları desteklenmiştir. Anket Uygulama Yöntemi aşağıda belirtilmiştir.

1.1.1.Anketin Hazırlanması

Anket Sorularının Geliştirilmesi: Anket, denizcilikteki psikososyal riskleri ölçmek amacıyla yapılandırılmıştır. Sorular, iş yükü, izolasyon, stres düzeyi, sosyal destek, iş tatmini ve ruh sağlığı gibi alanları kapsayacak şekilde hazırlanmıştır. Her soru, Likert ölçeği (1-5 arası) kullanılarak katılımcıların çeşitli faktörlere verdikleri tepkilerin derecelendirilmesini sağlamıştır.

1.1.1.Örneklem Seçimi

Katılımcıların Belirlenmesi: Anket, farklı tonajlarda ve gemi türlerinde çalışan 200 gemi personeline uygulanmıştır. Katılımcılar, cinsiyet, yaş, görev türü (kaptan, zabit, usta gemici vb.) ve deneyim yılı gibi demografik özelliklerine göre çeşitlendirilmiştir. Örneklem, denizcilik sektöründeki psikososyal risklerin genel bir temsilini sağlamak için rastgele seçilmiştir. Anket, konteyner gemileri, dökme yük gemileri, tankerler ve yolcu gemileri gibi farklı gemi türlerinde çalışan personeli kapsamıştır. Bu çeşitlilik, gemi türlerinin farklı risk faktörlerini nasıl etkilediğini anlamak için önemlidir.

1.1.1.Anketin Uygulanması

Çevrimiçi Uygulama: Bazı denizcilere, gemilerde internet erişiminin olduğu durumlarda, anket çevrimiçi olarak uygulanmıştır. Çevrimiçi anketler, denizcilerin farklı coğrafi konumlarda olmalarına rağmen ankete katılmalarını sağlamıştır. Tüm katılımcılara, yanıtlarının anonim kalacağı ve anketin tamamen gönüllülük esasına dayandığı açıklanmıştır. Bu, dürüst ve samimi yanıtlar alınmasını sağlamıştır.

1.1.1.Verilerin Toplanması ve Analizi

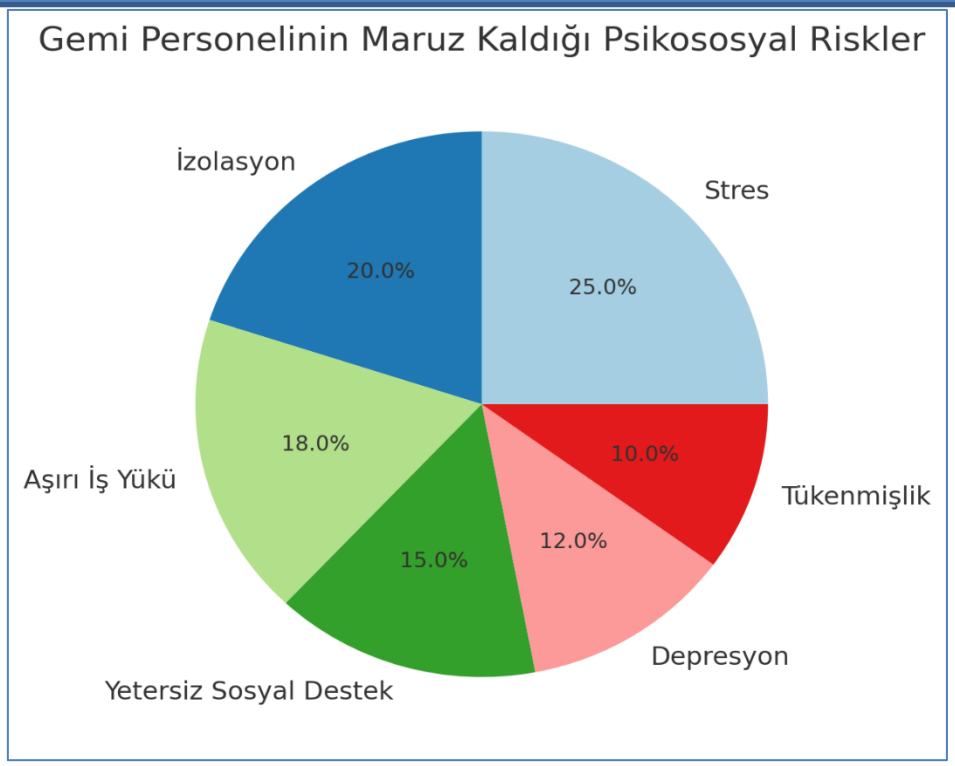
Veri Toplama: Toplanan anketler, dijital ortamda saklanmış ve verilerin güvenliği sağlanmıştır. Çevrimiçi anketlerden elde edilen veriler birleştirilerek analiz edilmiştir. Anket verileri, istatistiksel yazılımlar kullanılarak analiz edilmiştir. Veriler, frekans analizi, korelasyon ve regresyon analizi gibi yöntemlerle incelenmiştir. Analizler, psikososyal risklerin yaygınlığı ve bunların gemi personelinin ruh sağlığı üzerindeki etkileri hakkında anlamlı sonuçlar ortaya koymuştur.

3.Bulgular

Araştırma bulguları, gemi personelinin %25'inin yüksek düzeyde stres yaşadığını, %18'sinin iş yükünden kaynaklanan sorunlar yaşadığını ve %20'ının izolasyon nedeniyle depresyon belirtileri gösterdiğini ortaya koymuştur. Sosyal destek eksikliği, stresin artmasına neden olan en önemli faktörlerden biri olarak belirlenmiştir.

Tablo 2: Psikososyal Risk Faktörleri ve Gemi Personelinde Görülme Sıklığı

Risk Faktörü	Görülme Sıklığı (%)
Yüksek Stres	25
İzolasyon	20
İş Yükü	18
Sosyal Destek Eksikliği	15
Tükenmişlik	10
Depresyon	12

Şekil 2: Gemi personelinin maruz kaldığı psikososyal riskler

Şekil 2'de, denizcilik sektöründe çalışan gemi personelinin karşılaştığı temel psikososyal risklerin yüzdelik dağılımını göstermektedir. Şekilde, stres, izolasyon, aşırı iş yükü, yetersiz sosyal destek, depresyon ve tükenmişlik gibi risklerin oranları yer almaktadır.

DEĞERLENDİRME ve SONUÇ

Bu çalışma, denizcilikte psikososyal risklerin yaygın ve ciddi boyutlarda olduğunu ortaya koymaktadır. Gemi personelinin sağlığını korumak ve iş verimliliğini artırmak için, belirlenen risk faktörlerine yönelik çözüm önerilerinin hayata geçirilmesi büyük önem taşımaktadır. İş yükünün dengelenmesi, sosyal destek mekanizmalarının artırılması ve proaktif sağlık önlemlerinin alınması, psikososyal risklerin azaltılmasında etkili olacaktır. Gemi personelinin aşırı iş yükü altında kalmasını önlemek için vardiya sistemlerinin optimize edilmesi ve personel sayısının yeterli seviyede tutulması gerekmektedir. Gemide sosyal faaliyetler, psikolojik destek hizmetleri ve personelin aileleri ile iletişimlerini artıracak imkanların sağlanması önemlidir. Psikososyal riskler hakkında personelin bilinçlendirilmesi, stres yönetimi ve psikolojik dayanıklılık eğitimlerinin verilmesi faydalı olacaktır. Gemide düzenli psikolojik değerlendirmeler yapılmalı ve gerektiğinde profesyonel destek sağlanmalıdır.

Bu çalışmada, denizcilik sektöründe görev yapan gemi personelinin maruz kaldığı psikososyal riskler ayrıntılı olarak incelenmiş ve bu risklerin iş yaşamı üzerindeki etkileri

değerlendirilmiştir. Araştırma sonucunda gemi personeli üzerinde en yaygın olarak görülen psikososyal riskler stres (%25), izolasyon (%20), aşırı iş yükü (%18), yetersiz sosyal destek (%15), depresyon (%12) ve tükenmişlik (%10) olarak sıralanmıştır.

Stres, gemi personeli arasında en yaygın risk olarak öne çıkmaktadır. Uzun çalışma saatleri, belirsiz görev tanımları, sürekli değişen deniz koşulları ve operasyonel zorluklar, personelin stres seviyelerini artırmaktadır. Bununla birlikte, izolasyon da denizcilik sektöründe önemli bir risk faktörüdür. Aileden ve sosyal çevreden uzun süre uzak kalma, denizcilerin yalnızlık hissini yoğunlaştırmakta ve bu da ruh sağlığı üzerinde olumsuz etkiler yaratmaktadır. Aşırı iş yükü, gemi personelinin karşılaştığı diğer önemli bir sorundur. Özellikle kriz anlarında ve zorlu operasyonel süreçlerde personelin iş yükü artmakta, bu da hem fiziksel hem de mental yorgunluğa yol açmaktadır. Yetersiz sosyal destek ise, personelin iş stresi ve izolasyonla başa çıkma yeteneğini zayıflatmaktadır. Bu durum, ekip içi iletişimin zayıflamasına ve iş tatmininin azalmasına neden olmaktadır. Depresyon ve tükenmişlik, daha az yaygın olmakla birlikte, denizcilik sektöründe çalışanların uzun vadede karşılaşabileceği ciddi psikososyal risklerdir. Depresyon, özellikle izolasyonun yoğun olduğu uzun deniz yolculuklarında daha belirgin hale gelirken, tükenmişlik genellikle aşırı iş yükü ve sürekli stresin bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır.

Bu çalışmanın bulguları, denizcilik sektöründe psikososyal risklerin yaygınlığını ve bu risklerin çalışanların ruh sağlığı üzerindeki etkilerini açıkça ortaya koymaktadır. Ancak, bu alanda daha fazla araştırma yapılması gerekmektedir. İleriki çalışmalar için daha kapsamlı örneklem, uzun dönemli takip araştırmaları, müdahale ve önleme programları, teknolojik çözümler, cinsiyet ve kültürel farklılıklar üzerinden araştırmalar yapılabilir.

Denizcilik sektöründe psikososyal risklerin yönetimi, personelin ruh sağlığını koruma ve iş performansını artırma açısından kritik öneme sahiptir. Bu çalışma, denizcilik sektöründe çalışan gemi personelinin karşılaştığı temel psikososyal riskleri ortaya koyarken, gelecekte yapılacak araştırmalara da ışık tutacak öneriler sunmaktadır. Bu alanda yapılacak daha fazla araştırma ve müdahale, gemi personelinin yaşam kalitesini ve iş tatminini artıracaktır.

KAYNAKÇA

Abila, S. S., & Acejo, I. L. (2021). Mental health of Filipino seafarers and its implications for seafarers' education. International maritime health, 72(3), 183-192.

Ajayi, F. A., & Udeh, C. A. (2024). Review of crew resilience and mental health practices in the marine industry: Pathways to improvement. Magna Scientia Advanced Biology and Pharmacy, 11(2), 033-049.

Brooks, S. K., & Greenberg, N. (2022). Mental health and psychological wellbeing of maritime personnel: a systematic review. BMC psychology, 10(1), 139.

DTO, (2024). Deniz Sektörü Raporu- 2023, https://www.denizticaretodasi.org.tr/tr/yayinlarimiz/sektorraporu (Erişim tarihi: 20.07.2024).
Iavicoli, S., & Di Tecco, C. (2020). The management of psychosocial risks at work: state of the art and future perspectives. La Medicina del lavoro, 111(5), 335.
Iversen, R. T. (2012). The mental health of seafarers. International maritime health, 63(2), 78-89.
Jonglertmontree, W., Kaewboonchoo, O., Morioka, I., & Boonyamalik, P. (2022). Mental health problems and their related factors among seafarers: a scoping review. BMC public health, 22(1), 282.
Lefkowitz, R. Y., & Slade, M. D. (2019). Seafarer mental health study. ITF Seafarers Trust & Yale University: ITF House, 49-60.
Lucas, D., Jego, C., Jensen, O. C., Loddé, B., Pougnet, R., Dewitte, J. D., ... & Jegaden, D. (2021). Seafarers' mental health in the COVID-19 era: lost at sea?. International maritime health, 72(2), 138-141.
Nittari, G., Gibelli, F., Bailo, P., Sirignano, A., & Ricci, G. (2024). Factors affecting mental health of seafarers on board merchant ships: a systematic review. Reviews on environmental health, 39(1), 151-160.
Sampson, H., & Ellis, N. (2019). Seafarers' mental health and wellbeing. IOSH.
Whybrow, D., Jones, N., Evans, C., Minshall, D., Smith, D., & Greenberg, N. (2016). The mental health of deployed UK maritime forces. Occupational and Environmental Medicine, 73(2), 75-82.